

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE - FILOSOFIE

Lucrare de doctorat

Opaițele creștine nord-africane (secolele IV – VI p.Chr.) și răspândirea lor în provinciile balcanice ale Imperiului și în teritoriile pierdute de Imperiu din zona carpato - dunăreană

Rezumatul tezei de doctorat

Conducător de doctorat:

Pr.univ.dr. NICOLAE GUDEA

Student-doctorand:

Valer Părău

CUPRINS

Cap. I. Introducere

Cap. II. Situația Imperiului roman târziu în secolele IV – VI p.Ch.

Cap. III. Situația Bisericii în secolele IV – VI p.Ch

Cap. IV. Liturgia creștină și rolul opaițului în cadrul ei

Cap. V. Despre opaițele creștine nord-africane în secolele IV – VI p.Ch

Cap. VI. Repertoriul selectiv de localități cu descoperiri de opaițe creștine asociate cu alte descoperiri creștine

Cap. VII. Comentariu istoric și arheologic

Cap. VIII. Concluzii

Cap. IX. Bibliografie și prescurtări bibliografice

Cap. X. Ilustrația

Cuvinte cheie: opaițe nord-africane, căi de export ale opaițelor, ateliere de producție, ținte de export, marile migrații, misiunea bizantină, misiunea romană, comunități creștine, inventar liturgic.

Autorul a pornit de la ipoteza că în fostele provincii dacice, creștinismul daco-roman în forme latine a supraviețuit în cadrul unui program de refacere a Bisericii condus în centrul și vestul Europei, mai ales de misiunea romană.

Obiectivele acestui proces de refacere a Bisericii au fost zonele de-a lungul fostului limes (provinciile: Raetia, Noricum, Pannoniile, Moesiile) unde migrațiile au distrus totul (orașe, ateliere, instalații, biserici), unde populația fost decimată s-au a fost mutată spre sud.

Metoda de cercetare e modernă. Cercetarea autorului s-a bazat pe un repertoriu masiv de descoperiri de opaițe nord - africane pe o arie de la M. Neagră la centrul Europei.

Capitolul I prezintă scopul lucrării, stadiul cercetărilor și metodelor de lucru; Capitolul II și III prezintă pe scurt istoria Imperiului Roman târziu cu principalele sale instituții și apoi Biserica creștină și structurile ei teritoriale și tehnice. Capitolul IV prezintă liturgia creștină cu scopul de a preciza momentele și locurile unde se foloseau piese le

iluminat. Capitolul V dezvoltă un studiu asupra opaițelor nord-africane, locurile de producție, tipurile, simbolistica creștină; apoi se ocupă cu problemele legate de exportul intra-african și exportul extra-african în cele trei etape: secolul IV p.Chr. – epoca romană, secolul V – epoca vandală și secolul VI – epoca bizantină. Capitolul VII este un repertoriu al descoperirilor de opaițe pe aria de la Marea Neagră la Dunărea Mijlocie în Noricum; descoperirile sunt prezentate pe provincii, mai ales acolo unde au existat comunități creștine mari înainte de marile migrații; autorul urmărește existența comunităților de la începuturi, în epoca romană târzie și după marile migrații; repertoriul stă la baza schemei pe care o urmărește autorul în scopul demonstrației; capitolul VII este un comentariu arheologic în legătură cu interpretarea prezenței opaițelor și istoric în legătură cu rolul opaițelor în Biserică.

Cap. VIII Concluzii, precizează scheme de cercetare: marile migrații au distrus provinciile din zona fostului limes pe Dunăre din Noricum până la M. Neagră au fost distruse orașe, construcții, ateliere, a dispărut producția, iar populația a fost nimicită, în bună parte s-a mutat și s-au așezat populații noi; cu formarea statelor barbare, cu stabilizarea Imperiului de Răsărit, cu refacerea Bisericii romane începe o era nouă; Imperiul pe de o parte reface vechile provincii balcanice, iar Biserica romană reface zonele distruse de pe Dunăre; ambele folosesc atât misiunea cât mai ales dotarea cu inventar liturgic; avem de a face cu o nouă evanghelizare care a stat la baza Europei noi.

Cap. IX. Bibliografia și Cap. X Ilustrații sunt argumentele imagistice ale demonstrației teoretice.

Autorul/candidatul a lucrat foarte modern: la baza întregii demonstrații stă repertoriul, care a fost organizat în așa fel încât apar atât localitățile cu descoperiri, cât și descoperirile pe cele trei etape de dezvoltare a creștinismului: etapa veche: secolele II – III; epoca Bisericii ilicite, secolul IV; și epoca post migrații: secolul VI. Pe baza tipologiei autorul a putut urmări atât drumul opaițelor spre ținte, cât și tipurile cronologice care cum ajung la zonele unde se reface Biserica. El dovedește pe baze arheologice că misiunea a fost dublată de dotarea „cu inventar liturgic” într-un mediu în care mai trăiau foarte puțini creștini vechi și mai mulți locuitori care au trebuit evanghelizați.

Pentru ca să nu se creeze impresia că obiectivele din repertoriu, deci țintele unde au fost comunități creștine vechi și s-au format alte noi, a fost adăugat un repertoriu cu descoperiri izolate de opaițe africane, care întărește ipoteza unei politici dirijate de refacerea Bisericii.

Demonstrația lui V. Părău este reușită. Este evident că vechile comunități din fostele Dacii (puține încă la ora actuală) au continuat să existe, pornind de la un impuls nou datorat pieselor de inventar liturgic, (opaițe de lut, opaițe de bronz etc.). Astfel, programul de refacere din fostele Dacii se integrează perfect în programul general de refacere a Bisericii. Pe plan istoric înseamnă că populația latinofonă daco-romană, în cazul acesta special, a supraviețuit și în cazul Daciilor nu e vorba de o populație nouă.

Lucrarea este o contribuție reală la câteva probleme ale istoriei de la sfârșitul antichității: a. este evidentă legătura cu Imperiul manifestată, atât prin prezența opaițelor, cât și prin prezența altor produse bizantine, inclusiv monete;

b. populația care a acceptat și a cerut opaițele era la un nivel de civilizație mai înalt decât al barbarilor, folosind opaițele ca mijloc de iluminat;

c. biserica locală daco-romană folosea opaițul în cadrul Liturghiei, dar chiar și în locuințe.

d. avem de a face cu o contribuție reală la situația creștinismului daco-roman, care nu mai este izolat și singular, ci aparține unui fenomen social general, și sprijinit din exterior.

